

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ____ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.03050801 «Фінанси і кредит»**

за темою:

Оцінювання фінансового стану страховика

Виконавець

студентка фінансово-економічного факультету
Завалій Катерина Ігорівна

Науковий керівник

старший викладач
Сташкевич Наталя Миколаївна

Одеса 2017

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	6
1.1. Економічна сутність і необхідність оцінки фінансового стану страхової компанії.....	6
1.2. Фінансова стійкість страховика та критерії її визначення	11
1.3. Поняття платоспроможності страховика, показники її оцінки.....	21
1.4. Оцінка фінансового стану страхових компаній за допомогою тестів раннього попередження.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СК «УНІКА»	30
2.1. Аналіз фінансової стійкості СК «УНІКА».....	30
2.2. Аналіз платоспроможності СК «УНІКА».....	39
2.3. Аналіз фінансового стану СК «УНІКА» за допомогою тестів раннього попередження	42
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СК «УНІКА»	53
3.1. Узагальнення відхилень фінансових джерел СК «УНІКА».....	53
3.2. Шляхи удосконалення фінансового стану СК «УНІКА».....	57
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	

ВСТУП

В нинішні часи страховий ринок є рентабельним ринком фінансових послуг. Тим не менш, низький рівень доходів населення, економічна та політична нестабільність в країні призводять до зменшення обсягу страхових премій у страхових компаній. В умовах недостатньої прозорості сучасного вітчизняного ринку страхових послуг, відсутності загальних рейтингових оцінок страховиків, відповідальність при виборі страховика повністю лягає на страхувальника.

Актуальність теми дослідження заключається в тому, що в сучасних умовах розвитку економіки особливо важливим є питання дотримання ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості страховиків. Тому необхідне адекватне сьогоденним реаліям застосування системи показників, які б змогли охарактеризувати різні сторони фінансової діяльності страхової компанії. Відповідно, на основі визначених показників, можна робити подальші висновки щодо фінансового стану страховика та пошук шляхів його удосконалення.

Метою випускної роботи є оцінка фінансового стану страхової компанії «УНІКА», а також визначення рекомендацій щодо його покращення.

Головними **завданнями** дослідження є наступні:

- Визначити економічну сутність і необхідність оцінювання фінансового стану страховика.
- Розглянути основні критерії визначення фінансової стійкості страхової компанії.
- Розглянути показники, що визначають платоспроможність страховика.
- Розглянути таку систему показників фінансового стану страхових компаній, як тести раннього попередження.
- Проаналізувати фінансову стійкість страхової компанії «УНІКА».
- Проаналізувати платоспроможність страхової компанії «УНІКА».
- Проаналізувати фінансовий стан страхової компанії «УНІКА» за допомогою тестів раннього попередження.

- Узагальнити відхилення фінансових джерел страхової компанії «УНІКА».
- Запропонувати шляхи вирішення проблем, що погіршують фінансовий стан страховика.

Об'єктом дослідження являється процес оцінки фінансового стану страховика як запоруки ефективного управління фінансами та успішної страхової діяльності.

Предметом дослідження є економічні відносини з приводу оцінювання фінансового стану страхової компанії, зокрема за допомогою тестів раннього попередження.

Методи дослідження базуються на загальнонаукових та спеціальних методах пізнання. Використання графічного, статистичного методу, однофакторної статистичної моделі, а також аналізу та синтезу, допомогло проаналізувати фінансовий стан страхової компанії та запропонувати шляхи його вдосконалення.

Інформаційною базою дослідження є Закон України «Про страхування», Розпорядження Державної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України від 17.03.2005 року, навчальні посібники Супрун А. А., Супрун Н. В., Косової Т. Д., Петрович І. М., Сокиринської І. Г., Журавльової Т. О., Аберніхіної І. Г. та ін., конспекти лекцій Сташкевич Н. М., Гайдаєнко О. М., монографії за редакцією І. С. Гуцала та ін., а також наукові статті Кривенцової А. М., Землячової О. А., Григор'єва О. Ю., Думи О. І., Кравченка В. О. та ін.

В навчальному посібнику «Страховий менеджмент» автори Супрун А. А., Супрун Н. В. розглядають фінансову стійкість та платоспроможність як два основних елемента, що визначають фінансовий стан страхової компанії. Автори під фінансовою стійкістю розуміють спроможність страховика виконати страхові зобов'язання, прийняті за договорами страхування і перестраховування у випадку впливу несприятливих чинників. Платоспроможність, за визначенням авторів посібника – це здатність оплачувати як вже пред'явлені претензії, так і зобов'язання термін виконання яких ще не наступив. Велике значення приділяється також ліквідності як здатності швидко розраховуватися по терміновим зобов'язанням.

У навчальному посібнику «Фінансовий аналіз» за загальною редакцією Т.Д. Косової, І.В. Сіменко детально розглядаються основи оцінки фінансового стану. На думку авторів, фінансова стійкість є одною з найважливіших характеристик фінансового стану компанії, що визначає стабільність її діяльності в довгостроковій перспективі. Автори розглядають ліквідність як важливий критерій оцінки фінансового стану компанії акціонерами, банками, партнерами та ін.

У навчальному посібнику «Страховий менеджмент» Сокиринської І.Г., Журавльової Т.О., Аберніхіної І.Г. стійкий фінансовий стан страхової компанії характеризується такими ознаками як висока платоспроможність, ліквідність та рентабельність. Автори звертають найбільшу увагу на фактори, що впливають на фінансову стійкість та показники її оцінювання, а також на оцінку та управління платоспроможністю страховика.

ВИСНОВКИ

1. Страхові компанії концентрують майнові інтереси страхувальників та виконують зобов'язання перед ними, а також перед державою, партнерами і співробітниками. Одною з головних цілей їх діяльності є досягнення стійкого фінансового стану, що об'єднує всі елементи фінансових відносин та характеризується системою показників, які відображають наявність розміщення і ефективність використання фінансових ресурсів.
2. Вплив внутрішніх та зовнішніх факторів призводить до зміни фінансових ресурсів страхової компанії і, відповідно, показників фінансової стійкості. Тому можна розглядати чотири основні стадії фінансового стану – стійкий, нестійкий, граничний стан і фінансова неспроможність.
3. Фінансова стійкість страховика – це спроможність виконувати зобов'язання, що прийняті за договорами страхування та перестраховування у випадку настання несприятливих факторів. До них відносять структуру і склад статутного фонду, страхові резерви, систему перестраховування, інвестиційну діяльність страховика, якість страхового портфелю, структуру тарифної ставки, мобільність, оптимальну структуру страхової організації, стратегію компанії щодо витрат, інфляцію, стратегію щодо обсягу нерозподіленого прибутку, гарантійні фонди, маркетингову політику і менеджмент страховика, кон'юнктуру ринку.
4. Фінансову стійкість страхової компанії визначають, як абсолютні, так і відносні показники. До абсолютних слід віднести ті, що характеризують ступінь забезпеченості запасів джерелами їхнього формування. З огляду на це можна виділити абсолютний, звичайний, нестійкий і кризовий фінансовий стан компанії. В дослідженні використовувались відносні показники, що характеризують незалежність компанії від зовнішніх джерел фінансування, можливість оперативно управляти власним капіталом та ефективність використання ресурсів.

5. Платоспроможність страхової компанії – це здатність виконувати взяті страхові та інші фінансові зобов'язання. Головними умовами дотримання платоспроможності страховика є наявність сплаченого статутного і гарантійного фонду, створення страхових резервів, достатніх для покриття страхових відшкодувань, і перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним. Існує декілька типів платоспроможності страховика – технічна і довгострокова платоспроможність, а також технічна і фактична неплатоспроможність.
6. Існують показники, що характеризують здатність страховика оперативно погашати поточну заборгованість. До них відносять показник абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності та коефіцієнт покриття. Існує певна методика розрахунку фактичного і нормативного запасу платоспроможності для страхових компаній, що займаються ризиковими видами страхування і страхуванням життя. Головною умовою є перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим запасом платоспроможності.
7. Окрім показників фінансової стійкості і платоспроможності, застосовуються тести раннього попередження, що були затверджені Нацкомфінпослуг від 17.03.2005 року. Згідно із Рекомендаціями здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховування, страхових резервів, дохідності, ліквідності та надається відповідна оцінка. В залежності від отриманих значень можна отримати таку оцінку фінансової стійкості страховика: 1 (стійка), 2 (задовільна), 3 (гранична), 4 (незадовільна).
8. Незважаючи на огляд абсолютних значень таких, як валові страхові премії і виплати, страхові резерви, активи, власний капітал і чистий прибуток, що показали динамічне зростання компанії «УНКА», її фінансовий стан має певні проблеми. За допомогою тестів раннього попередження, можна дійти висновку, що в 2014 страхова компанія отримала оцінку 3 бали (граничний фінансовий стан, що викликає побоювання), в 2015 році її стан покращився, отримавши оцінку 2 бали (задовільний), але в 2016 році знову погіршився (оцінка 3 бали – незадовільний фінансовий стан).

9. Провівши аналіз показників фінансової стійкості, платоспроможності і тестів раннього попередження, можна виділити основні проблеми страхової компанії «УНІКА». До них слід віднести залежність від зовнішніх джерел фінансування, недостатність власних оборотних коштів, неефективне розміщення страхових резервів, низьку ліквідність активів і зниження приросту платоспроможності. Такі проблемні моменти були викликані як внутрішніми чинниками, так і зовнішніми, тобто нестабільною політичною та економічною ситуацією в країні.
10. З огляду на розглянуті проблеми в дослідженні запропоновані шляхи покращення фінансового стану страховика, що включають певний комплекс дій. Так, залежність компанії від зовнішніх джерел фінансування можна зменшити за рахунок збільшення пайового капіталу та зменшення кредиторської заборгованості. Підвищення частки власного оборотного капіталу можна досягти шляхом збільшення обсягу найбільш ліквідних активів та розширення місткості перестрахового захисту. Для ефективного розміщення страхових резервів і підвищення інвестиційної діяльності треба розміщувати кошти на банківських депозитах, в акції з фіксованим доходом, облігації внутрішньої державної позики (ОДВП), нерухомість і банківське золото, а також здійснювати інвестиції в основному в міжнародній валюті. Для підвищення ліквідності активів запропоновано скоротити дебіторську та поточну кредиторську заборгованість. Щоб покращити платоспроможність страхової компанії «УНІКА», необхідно вдосконалити перестрахові операції, ефективно розміщувати кошти, скоротити витрати на ведення справи і збалансувати страховий портфель.
11. В умовах нестабільності політичної і економічної ситуації велику роль відіграє якісна оцінка фінансового стану страховиків. Саме фінансовий аналіз допомагає виявити проблеми розміщення і використання фінансових ресурсів компанії, а також запропонувати рекомендації щодо їх вирішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахмут, О. Аналіз платоспроможності підприємства [Текст] / О. Бахмут // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – 4. – С. 21–23.
2. Ванієва, А. Р. Оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства [Текст] / А. Р. Ванієва // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – No 8. – С. 52–62.
3. Василенко А., Тринчук В. Інвестиційна діяльність страхових компаній: стратегія та пріоритети [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/>
4. Галущак В.В. Перестраховування як необхідна умова забезпечення фінансової стійкості та нормальної діяльності страховика [Текст] / Економіка і суспільство. – №2. – 2016. – с.513–517.
5. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз [Текст]: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с. Г 75 ISBN 978-966-364-922-1
6. Григор'єв О.Ю., Дума О.І. Управління діловою активністю страхової компанії, 2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>.
7. Землячова О.А. Оцінка фінансового стану страховика та шляхи його поліпшення [Текст] / Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2014. – №2. – С. 54–66.
8. Іванюк С.І. Теоретичні підходи до визначення категорії «фінансова стійкість страхової компанії» [Текст] / І. С. Іванюк, Д. С. Маруженко // Фінанси України. – 2006. – N 11. – С.77-90
9. Кнейслер О. В. Практичні засади управління активами страхової компанії [Текст] / О. В. Кнейслер // Наукові записки. – 2009. – Вип. 12. – С. 224 – 235.
10. Конспект лекцій з дисципліни “Фінансовий аналіз” для студентів IV курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей [Текст] / Укл. О.М.Гайдаєнко - Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2013 р.- 152с.
11. Кравченко В.О. Розвиток методів аналізу платоспроможності страховика як складової фінансової безпеки страхової компанії [Текст] / Вісник

- Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. - №1 (21). – С.85-89.
- 12.Кривенцова А. М. Удосконалення оцінки фінансового стану страхових компаній в Україні [Текст] / Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2015. – Вип.6 (20). – С. 223–227.
- 13.Курс НБУ долара до гривні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.com.ua/currency/nbu/>
- 14.Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб`єктів господарювання [Текст] : монографія / Л. А. Лахтіонова ; КНЕУ. – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с. – ISBN 966-574-221-3.
- 15.Макаренко Є.В. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні: проблеми та перспективи [Текст] / Економіка. - №120. – 2010. – с.40-43.
- 16.Матвійчук Л.О. Державне регулювання розміщення коштів страхових резервів [Текст] / Вісник Хмельницького національного університету. – №3. – 2015. – С.152-156.
- 17.Машара Д.А. Инфляция и минимизация ее последствий в страховании [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/>
- 18.Монография. – М.: ООО «НПО «МАКСС Групп», Объединенная редакция журналов «Организация продаж страховых продуктов» и «Управление в страховой компании» [Текст], 2013. —240 с.
- 19.Нагайчук Н. Інструментарій управління фінансовою безпекою страховиків / Н. Нагайчук [Текст] // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2014. – № 2 (20). – С. 197.
- 20.Паращак, О. Фундамент перестраховування [Текст] / О. Паращак //Український науково-практичний журнал «Страхова справа». – 2008. – №1. – С. 34–50
- 21.Петрович И.М. Економіка та фінанси підприємства [Текст]: підручник / И. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. - Львів, 2014 . - 408 с.»
- 22.Письменна Т. В. Управління збалансованістю страхового портфеля: дискурс в теорію та погляд на сучасну практику [Текст] / Т. В. Письменна // Вісник

- Тернопільського національного економічного університету: науковий журнал ТНЕУ. – Тернопіль, 2016. – Вип. 2. – С. 90-101.
23. Про компанію «УНІКА» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://unika.ua/about_us/about_company/
24. Про страхування [Електронний ресурс]: Закон України, затверджений Верховною Радою України від 07.03.1996 № 85/96. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
25. Рейтинг страхових компаній України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/ratings/nonlife>
26. Ремньова Л.М. Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства як складова його фінансового менеджменту [Текст] / Л. М. Ремньова // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 2. – С. 87–96.
27. Річний звіт за 2015 рік СК «УНІКА» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://unika.ua/content/files/annual_report/unika-richniy-zvit-2015.pdf
28. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України №3755 від 17.03.2005 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: nfp.gov.ua.
29. Ромащенко О. В. Коефіцієнт платоспроможності як показник фінансової стійкості страховиків [Текст] / О. В. Ромащенко // Український науково-практичний журнал «Страхова справа». – 2010. – №3. – С. 38-41.
30. Селівьорстов, О. Оцінка фінансового стану страховиків [Текст] / О. Селівьорстов // Український науково-практичний журнал «Страхова справа». – 2003. – № 4. – С. 80–88.
31. Сокиринська І. Г. Журавльова Т.О. , Аберніхіна І.Г. Страховий менеджмент. Навчальний посібник [Текст] / І.Г.Сокиринська, Т.О.Журавльова, І.Г.Аберніхіна –Дніпропетровськ: Пороги, 2016. - с.301.
32. Сташкевич Н.М. Конспект з дисципліни «Страхування та фінанси страхових організацій» для студентів IV курсу всіх форм навчання спеціальності «Фінанси». [Текст] / Укл. Н.М. Сташкевич– Одеса, ОДЕУ, ротاپронт, 2009. – 155с.

33. Супрун А.А., Супрун Н.В. Страховий менеджмент: навч. посібник [Текст] – Львів: Магнолія 2006, 2011. – 301 с.
34. Ткаченко Н. В. Страхування [Текст] : навчальний посібник/ Н. В. Ткаченко. – К.: Ліра-К, 2007. – 376 с.
35. Ткаченко, Н. В. Розвиток перестрахування як важіль забезпечення фінансової стійкості страховиків [Текст] / Н. В. Ткаченко // Фінанси України. – 2007. – № 3. – С. 118–124.
36. ТОП – 10 банків, у яких розміщено страхові резерви страховиків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubr.ua/finances/banking>
37. Управління фінансами суб'єктів господарювання в умовах глобальної трансформації [Текст]: Монографія / [За ред. І. С. Гуцала] – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 484 с.
38. Фінансовий аналіз [Текст] навчальний посібник кол./ авт. Косова Т.Д. [та ін.]; [за заг. ред. Т.Д. Косової, І.В. Сіменко]. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 440 с.
39. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз [Текст] / Ю.С. Цал-Цалко, Ю.Ю. Мороз, О.Г. Денисюк ; 2-ге вид., доп. – Житомир, 2009. – 504 с.
40. Цугунян А.М. Фінансова стійкість страховиків та шляхи її зміцнення [Текст] / А.М. Цугунян // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2014. – № 2. – С. 45–53.
41. Цуркан І.М., Красіля О.С. Управління оборотними активами страхових компаній, що проводять ризикові види страхування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/>
42. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник / В.М. Шелудько. – К.: Знання, 2006. – 439 с.
43. Шинкаренко О.М., Бразілій Н.М. Методичні аспекти аналізу фінансових результатів страхових компаній [Текст] / Економічні науки. - №28. – 2015. – с.164-173.
44. Шірінян Л. В. Фінанси страхових організацій [Електронний ресурс]: конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит», у тому

- числі перепідготовка спеціалістів за спеціальністю 7.03050801 «Фінанси і кредит» денної та заочної форм навчання / Л. В. Шірінян. – К.: НУХТ, 2014. – 108 с.
45. Шірінян Л., Глущенко А. Комплексна оцінка факторів фінансової стійкості страхових компаній України [Текст] / Економіка України. – 2005. - №9. – С.3–16.
46. Шовкопляс Н. В. Аналіз підходів до визначення сутності поняття «фінансова стійкість підприємства» [Текст] / Управління розвитком. - 2013. - № 15. - С. 147-149.